

Filozófiatanár MA nappali, levelező

Tantárgy neve: Ókori filozófiatörténet Philosophy of the Antiquity	Tantárgy Neptun kódja: BTFITL01K Tantárgyfelelős intézet: ME BTK Filozófiai Intézet Tantárgyelem:
Tárgyfelelős (név, beosztás): dr. Bognár László egy. adj.	
Javasolt félév:	Előfeltétel:
Óraszám/hét:	Számonkérés módja (a/gy/k/b):
Kreditpont:	Tagozat: nappali
Tantárgy feladata és célja:	
<p>Cél: a filozófiának a görögöknél kidolgozott alapvető kérdéseit, témáit, fogalmait megismertetni, megteremtteni egy első találkozást a görög filozófusok eredeti szövegeivel, az értelmezés első nehézségeiben segíteni, felkészíteni az önálló olvasásra és értelmezésre.</p> <p>Feladat: Platón és Arisztotelész főbb műveiben némely fontosabb szakasz értelmezése és elemzése.</p>	
Tantárgy tematikus leírása:	
<ol style="list-style-type: none"> 1. A nevelés és a létező-lét tematikája a görög filozófiában. 2-3. Platón <i>Államának</i> felépítése és a három hasonlat (Nap-, vonal-, barlang-hasonlat), az ideatan kifejtése az <i>Államban</i>. 4. Az <i>Állam</i> ideatanának kritikái más platóni dialógusokban (<i>Parmenidész</i>, <i>A szofista</i>, <i>Philébosz</i>). 5-6. Az erény meghatározása a <i>Nikomakhoszi etika</i> II. könyvében 7. Az ötféle tudás megkülönböztetése a <i>Nikomakhoszi etika</i> VI. könyvében 8-9. Az arisztotelészi természetfilozófia alapjai: a három princípium (anyag, forma, hiány) megkülönböztetése a <i>Fizika</i> I., a négy ok (anyagi, formai, mozgató, cél) megkülönböztetése a <i>Fizika</i> II., a mozgás meghatározása a <i>Fizika</i> III. könyvében. 10. Az arisztotelészi lélektan szerkezete, a lélek meghatározásai. 11. Az aktív ész leírása az arisztotelészi <i>De animában</i>. 12. A kizárt harmadik avagy az ellentmondás tételének igazolása az arisztotelészi <i>Metafizika</i> Gamma könyvében. 13-14. Az arisztotelészi <i>Metafizika</i> felépítése, néhány kiemelkedő jelentőségű terminusának értelmezései, a „Lambda könyv” teológiája (ezen belül is isten mint mozdulatlan mozgató, isten mint <i>noészisz noészeósz</i>). 15. A művészet értelmezése Platón <i>Államában</i> és az arisztotelészi <i>Poétikában</i>. 	
Félévközi számonkérés módja:	
<p>A kurzust záró aláírás és jegy szükséges feltétele:</p> <p>2 db. házi-esszé, beadási határidő: 2016. nov. 16., szerda éjféli. November 17-én vagy utána érkező esszéket nem fogadok el, és a hallgató „aláírás véglegesen megtagadva” bejegyzést kap, akkor is, ha egyéni tanrendet választott. A háziesszék alapján ajánlom meg a kurzust záró jegyet.</p> <p>A beadás kötelező 3 módja (vagyis mind a három módon be kell adni): (1) e-mail-be belemásolva, (2) ugyanahhoz az e-mailhez csatolva, (3) nyomtatva. A nyomtatott példányt az ME BTK Filozófiai Intézet titkárságán (ME BTK 208-as szoba) kell leadni Bognár László részére, az e-mailt a következő címre kell küldeni: bollario@uni-miskolc.hu (más e-mail-címre küldött esszét nem fogadok el).</p> <p>A kurzusra benyújtott háziesszék között nem lehet hasonlóság. A hasonlóság meghatározása: ha az</p>	

esszék állításai (tézisei) és érvei tartalmilag azonosak, az azonossághoz nem szükséges a stiláris, megfogalmazásbeli rokonság. Az egymással hasonló esszéket benyújtó hallgatók **mindegyike „aláírás véglegesen megtagadva” bejegyzést kap, akkor is, ha egyéni tanrendet választott.** A háziesszék egyeztetése a hallgatók feladata (ha valaki személyesen nem tudja elvégezni, akkor megbízottja révén tegye), erre a szeptemberi órák elején adok időt, de órán kívül is elvégezhető az egyeztetés. Az egyeztetésért az esszé készítője felel.

A házi-esszé főszövegének terjedelme: **az egyik házi-esszé legalább 4000 karakter + betűköz, a másik legalább 2000 karakter + betűköz.**

A főszöveg terjedelmébe nem számítanak bele: cím, alcím, mottó, jegyzetek. Idézetek, bibliográfiai leírások, saját vélemény kifejtései **csak a jegyzetekben szerepelhetnek.**

A háziesszéekben **kizárólag a kurzusleírás bibliográfiájában szereplő forrás- és szakirodalmat illetve filmet, képet lehet használni, mást nem.**

Minden háziesszének ismertetnie kell a feldolgozásra választott szöveg, szövegek fő állításait (téziseit), gondolatmenetének rövid összefoglalását, fő érveit (vagy érvelést helyettesítő példáit, eset-elemzéseit). A felhasznált szövegek helyeire oldalszámokkal kell hivatkozni. Csak az számít felhasznált irodalomnak, amelyre oldalszámokkal történik hivatkozás. A háziesszé használhatja-alkalmazhatja a feldolgozásra választott szöveg saját fogalmiságát, terminusait, attól nem kell eltérni, az eltérő fogalmiság és terminológia forrására hivatkozni kell.

A két háziesszében egy-egy témát feldolgozni, amely az alábbi felsorolásból választható. Mindkét háziesszében a választott forrásszöveg egy fejezetét kell feldolgozni (állítások, érvek, gondolatmenet) választott szakirodalom használatával.

A háziesszék választható témái (a hosszú háziesszében egy témát részletezve, téziseket és érveket ismertetve, a rövid háziesszében egy másik témát tézisszerűbben kell kidolgozni):

Ismertesse, értelmezze Platón Nap-hasonlatát!

Ismertesse, értelmezze Platón barlang-hasonlatát!

Ismertesse, értelmezze Platón vonal-hasonlatát!

Ismertesse, értelmezze Platón fogat-hasonlatát a lélekről!

Ismertesse Platón részesedés elméletét és annak kritikáját a *Parmenidész* c. dialógusban!

Ismertesse Platón ontológiáját *Az állam* és *A szofista* dialógusok alapján!

Ismertessen a platóni *Phaidrosz* érvét a lélek halhatatlansága mellett!

Ismertessen a platóni *Phaidón* érveit a lélek halhatatlansága mellett!

Ismertesse és értelmezze a *Nikomakhoszi etika* erény meghatározásában szereplő „lelki alkat” (hexisz, habitus) terminust!

Ismertesse és értelmezze a *Nikomakhoszi etika* erény meghatározásában szereplő közép terminust!

Ismertesse és értelmezze a *Nikomakhoszi etika* erény meghatározásában szereplő mérce (mérték, görögül „logosz”) terminust!

Ismertesse és értelmezze a *Nikomakhoszi etika* erény meghatározásában szereplő „elhatározás” terminust!

Ismertesse és értelmezze az arisztotelészi phronészisz (okosság) fogalmát!

Ismertesse és értelmezze az arisztotelészi tudomány (episztémé) fogalmát!

Ismertesse és értelmezze az arisztotelészi bölcsesség (szophia) fogalmát!

Ismertesse és értelmezze az arisztotelészi ész (nusz) fogalmát!

Ismertesse, értelmezze az arisztotelészi anyag-princípiumot!

Ismertesse, értelmezze az arisztotelészi forma-princípiumot!

Ismertesse, értelmezze az arisztotelészi hiány-princípiumot!

Ismertesse és értelmezze az arisztotelészi ható okot!

Ismertesse és értelmezze az arisztotelészi anyagi okot!

Ismertesse és értelmezze az arisztotelészi formai okot!

Ismertesse és értelmezze az arisztotelészi cél okot!

Ismertesse a mozgás arisztotelészi értelmezéseit aszerint, hogy a keletkezés és a pusztulás mozgásnak számít-e!

Ismertesse az arisztotelészi mozgásmeghatározás „megvalósulás” terminusát!

Ismertesse az ellentmondás tételének arisztotelészi állítását Ross rekonstrukciójában!

Ismertesse az arisztotelészi kozmológiai istenérvet Ross rekonstrukciójában!

Ismertesse az aktív ész arisztotelészi tanát Ross rekonstrukciójában!

Ismertesse és értelmezze az arisztotelészi szubsztancia (entitás), esszencia, létező, szubsztrátum fogalmakat!

Ismertesse és értelmezze az arisztotelészi meghatározás (horizmosz), formula (leírás, görögül logosz) és név (onoma) fogalmakat!

Ismertesse az arisztotelészi *Metafizika* Lambda könyve teológiájának vázlatát!

Ismertesse az isten mint a gondolás gondolása (noészisz noészeósz) arisztotelészi tanát!

Ismertesse és értelmezze az arisztotelészi katarzis fogalmát!

Ismertesse és értelmezze a „mimészisz” platóni és arisztotelészi értelmezéseit!

Ismertesse és értelmezze a tragédia két meghatározását, amely az arisztotelészi *Poétikában* szerepel!

Értékelése:

A házi-esszék értékelése

aláírás véglegesen megtagadva: ha nem érkeznek meg határidőre a házi-esszék, és / vagy ha hasonlóságot mutat bármely háziesszé egy mástól benyújtott háziesszével,

jeles: a dolgozat két szakirodalmat feldolgozva (hivatkozásokkal) a választott témában releváns tézist ismerttet, az állítást kellő értelmezhetőségben kifejti, érvekkel, példákkal, gondolatmenet-rekonstrukcióval támasztja alá

jó: a dolgozat két szakirodalmat feldolgozva (hivatkozásokkal) a választott témában releváns tézist ismerttet, az állítást kellő értelmezhetőségben kifejti,

közepes: a dolgozat a választott témában releváns tézist ismerttet, az állítást kellő értelmezhetőségben kifejti

elégséges: a dolgozat a választott témában releváns tézist ismerttet

elégtelen: a dolgozat olyan tézisz állít, amely relevánsan nem vonatkoztatható a választott témára.

Kötelező irodalom:

Az antik-, későantik filozófiához kézikönyvként **egyetlen magyarnyelvű szöveg** használható, használandó (**más nem**):

Bene László 2007 „Görög-római filozófia” [A „Hellenisztikus filozófia” c. szakasz társszerzője Kendeffy Gábor]. Boros Gábor (főszerk.) *Filozófia*. Budapest: Akadémiai Kiadó (Akadémiai kézikönyvek, sorozatszerk. Bajor Péter), 23-253. old.

Magyarnyelvű irodalom:

Arisztotelész 2010 *A természet [Physica]*. Ford., jegyz., elemzés Bognár László. Budapest: L'Harmattan.

Arisztotelész 2006 *Lélekfilozófiai írások*. Ford. Steiger Kornél, Steiger Kornél *A lélek* fordítását átdolgozta Brunner Ákos, Bodnár István. Utószó Steiger Kornél. Budapest: Akadémiai Kiadó (Filozófiai írók tára. Harmadik folyam, sorozatszerk. Bence György, Bodnár M. István, Borbély Gábor, Boros Gábor).

Arisztotelész 2005 „*Metafizika* Lambda”. Ford. Lautner Péter. In Bugár M. István (szerk.) 2005 *Kozmikus teológia. Források a görög filozófia istentanához a kezdetektől a kereszténység színrelépéséig*. Vál., bev., jegyz. Bugár M. István. Budapest: Kairosz Kiadó (Kultusz és logosz. Vallástörténeti és vallásfilozófiai szövegek 4., sorozatszerk. Bugár M. István), 187-225. old.

Arisztotelész 1997 *Poétika és más költészettani írások*. Ford. Ritoók Zsigmond, szerk., jegyz. Bolonyai Gábor. Budapest: PannonKlett Kiadó. (Matúra bölcsélet 7, sorozatszerk. Steiger Kornél)

Arisztotelész 1992 „*Metafizika*, VII (Z) könyv”. Ford., komm. Steiger Kornél. *Gond* 1. évf. 1. sz.

(április) 125-157. old.

Arisztotelész 1987 *Nikomakhoszi etika*. Ford. Szabó Miklós, jegyz. Simon Endre. Budapest: Európa Könyvkiadó.

Krämer, Hans-Joachim 1991 „Platón és Arisztotelész viszonya újabb nézőpontból [1971]”; „Az arisztotelészi metafizika történeti helye [1965]”. Ford. Lautner Péter. *Magyar Filozófiai Szemle* 35. évf. 6. sz. 866-891., 892-935. old.

Platón 2014 *Az állam*. Ford. Steiger Kornél, kísérőtan. Németh György, Steiger Kornél, jegyz. Bárány István, Bencze Ágnes, Kárpáti András, Steiger Kornél. Budapest: Atlantisz (A kútnál – Platón összes művei kommentárokkal).

Platón 2001 *Philéosz*. Ford., jegyz., komm. Horváth Judit. Budapest: Atlantisz (A kútnál – Platón összes művei kommentárokkal).

Platón 2006 *Szofista*. Kövendi Dénes fordítását átdolgozta, jegyz., utószó [“Megismerés, nyelv és valóság a *Szofistában*”] Bene László. Budapest: Atlantisz (A kútnál – Platón összes művei kommentárokkal).

Platón 1994 *A lakoma*. *Phaidrosz*. Telegdi Zsigmond és Kövendi Dénes fordítását felhasználva szerk., jegyz. Steiger Kornél. Budapest: Ikon Kiadó (Matúra bölcselet 3, sorozatszerk. Steiger Kornél).

Ross, William David 2001 *Arisztotelész*. Ford. Steiger Kornél. Budapest: Osiris Kiadó (Historia philosophiae).

Kötelezően választható idegennyelvű irodalom.

Shields, Christopher (ed.) 2012 *The Oxford Handbook of Aristotle*. New York: Oxford University Press (Oxford Handbooks in Philosophy).

Fine, Gail (Ed.) 2011 *The Oxford Handbook of Plato*. New York: Oxford University Press (Oxford Handbooks in Philosophy).

Gadamer, Hans-Georg 1985-1991 *Griechische Philosophie I-III*. Tübingen: J. C. B. Mohr (Paul Siebeck) (Gesammelte Werke Bde 5-7).

Ross, W. D., Sir (ed., intr., comm.)¹1924 *Aristotle's Metaphysics. A Revised Text with Introduction and Commentary*. Vol. I-II. Oxford: Clarendon Press. (A könyv bármely későbbi utánnomása, kiadása megfelel.) (A könyv bármely későbbi utánnomása, kiadása megfelel.)

Ross, W. D., Sir (ed., intr., comm.)¹1936 *Aristotle's Physics. A Revised Text with Introduction and Commentary*. Oxford: Clarendon Press. (A könyv bármely későbbi utánnomása, kiadása megfelel.)

Ajánlott irodalom:

Magyarnyelvű irodalom:

Arisztotelész 1975 *Eudemoszi etika. Nagy etika*. Ford., jegyz. Steiger Kornél, utószó Heller Ágnes. Budapest: Gondolat (Etikai gondolkodók).

Kirk, G. S. – Raven, J. E. – Schofield, M. 1998 *A preszókratikus filozófusok*. Ford., jegyz. Cziszter Kálmán, Steiger Kornél. Budapest: Atlantisz (A kútnál).

Platón 1984 *Összes művei*. 1-3. köt. Budapest: Európa Könyvkiadó. (Bibliotheca classica)

Ritoók Zsigmond 2009 *Vágy, költészet, megismerés. Válogatott tanulmányok*. Budapest: Osiris Kiadó.

Steiger Kornél (összeáll.) 1993 *A szofista filozófia. Szöveggyűjtemény*. Ford. Adamik Tamás, Bugár István és mások, jegyz. Steiger Kornél, Németh György, Bugár István, utószó Steiger Kornél. Budapest: Atlantisz (A kútnál).

Idegennyelvű irodalom:

Anagnostopoulos, Georgios (Ed.) 2009 *A Companion to Aristotle*. Hoboken: Wiley-Blackwell. (Blackwell Companions to Philosophy).

Barnes, Jonathan (Ed.) 1995 *The Cambridge Companion to Aristotle*. Cambridge: Cambridge University Press.

Ross, W. D. Sir (ed., intr., comm.)¹1961 *Aristotle De anima*. Oxford: University Press. (A könyv bármely későbbi utánnomása, kiadása megfelel.)

Tantárgy neve: Filozófiatörténet III. History of Philosophy III.	Tantárgy Neptun kódja: BTFITL02K Tantárgyfelelős intézet: Filozófiai Intézet Tantárgyelem: K
Tárgyfelelős: dr. Nyíró Miklós, egy. docens	
Javasolt félév: páratlan év tavasz	Előfeltétel: –
Óraszám/hét: 2	Számonkérés módja: aláírás és kollokvium
Kreditpont: 3	Tagozat: L
Tantárgy feladata és célja:	
<p>A kurzus az európai filozófia történetének a kora újkortól a 18. század végéig ívelő történetét tekinti át. Célja az, hogy történeti és szisztematikus bevezetést nyújtson a korszak fő gondolati áramlataiba, azok alapvető problematikáiba és válaszkísérleteibe.</p>	
Tantárgy tematikus leírása:	
<p>A kurzus az európai filozófia történetének a kora újkortól a 18. század végéig ívelő történetét tekinti át. Célja az, hogy történeti és szisztematikus bevezetést nyújtson a korszak fő gondolati áramlataiba, azok alapvető problematikáiba és válaszkísérleteibe. Először – a reneszánsz előzményeket taglaló rövid eszmetörténeti áttekintést követően – az újkor nyitányát jelentő törekvéseket tárgyaljuk Bacon és Hobbes munkássága kapcsán. Ezt követően a három legjelentősebb racionalista gondolkodó, így Descartes, Spinoza, valamint Leibniz tanait összegezzük, elsősorban az általuk tárgyalt metafizikai kérdésekre összpontosítva. A kurzus továbbá a Brit empirizmus legjelentősebb alakjainak a munkásságát, így Locke, Berkeley és Hume nézeteit taglalja. Külön foglalkozunk az újkor politikai filozófiájának főbb gondolataival. Végül áttekintést nyújtunk a racionalista, illetve empirista rendszerek főbb kérdéseiről és különböző változatairól.</p>	
Ütemezés:	
<p>I. — 1. Történeti előzmények és a reneszánsz II. — 2. A tudományos módszer meghirdetői: Bacon & Hobbes — Bacon: <i>Novum Organum</i>. I. könyv. III. — Racionalizmus a kontinensen: Descartes, Spinoza és Leibniz 3. Descartes 4. Descartes: <i>Elmélkedések az első filozófiáról</i>. I-VI. 5. Spinoza — <i>Etika</i>. I. rész. 6. Leibniz — <i>Metafizikai értekezés</i>. §§1–15. és 23–24. IV. — Brit empirizmus: Locke, Berkeley és Hume 7. ZH; – Locke — <i>Értekezés az emberi értelemről</i>. I./2. fejj.; II./8. fejj. 8. Berkeley — <i>Tanulmány az emberi megismerés alapelveiről...</i> I. rész 1-44. bek. 9. Hume — <i>Értekezés az emberi természetről</i>. 219-42, 338-53. old. V. — Politikai filozófiai az újkorban: Hobbes, Locke, Rousseau 10. ZH; – Hobbes: <i>Leviatán</i>. 10-11. fejj., 13-14. fejj., 15. [a IV. term. törv.ig], 17-18. fejj. 11. Locke: <i>Értekezés a polgári kormányzat igaz eredetéről...</i> 8-12. és 19. fejj. 12. Rousseau: <i>A társadalmi szerződésről</i>. I-II. könyv. VI. — Összegzés 13-14. Racionalista és empirista rendszerek</p>	
Félévközi számonkérés módja: —	
Értékelése:	

Kötelező irodalom:

- Bacon, Francis: *Novum Organum*. Ford. Csatlós János. Budapest: Nippon Kiadó, 1995², I. könyv.
- Berkeley, George: *Tanulmány az emberi megismerés alapelveiről és más írások*. Ford. Faragó Szabó István, Fehér Márta, Vámosi Pál. Budapest: Gondolat, 1985; 2. kiad. Budapest: L'Harmattan, 2006, Bevezetés, I. rész 1-44. bek.
- Descartes, René: *Elmélkedések az első filozófiáról*. Ford. Boros Gábor. Budapest: Atlantisz, 1994.
- Hobbes, Thomas: *Leviatán*. Ford. Vámosi Pál. Budapest: Magyar Helikon, 1970, 10-11. fej., 13-14. fej., 15. fej. [a IV. term. törvényig], 17-18. fej.
- Hume, David: *Értekezés az emberi természetről*. Ford. Bence György. Budapest: Gondolat Kiadó, 1976; 2. kiad. Budapest: Akadémia, 2007, 219-42, 338-53. o.
- Leibniz, Gottfried Wilhelm: *Metafizikai értekezés*; in: *Válogatott filozófiai írások*. Ford. Endreffy Zoltán és Nyíri Tamás. Budapest: Európa Könyvkiadó, 1986, §§1-15. és 23-24. (7-26. és 49-52. o.).
- Locke, John: *Értekezés az emberi értelemről*. Ford. Dienes Valéria. Budapest: Akadémiai Kiadó, 1979; 2. kiad. Budapest: Osiris, 2003. I./2. fej.; II./8. fej.
- : *Értekezés a polgári kormányzat igaz eredetéről, hatásköréről és céljáról*. Ford. Endreffy Zoltán. Budapest: Gondolat Kiadó, 1986, 8-12. és 19. fej.
- Magill, Frank N. (szerk.): *Masterpieces of World Philosophy*. New York: Harper-Collins Publishers, 1990. (A tárgyalt írások.)
- Rousseau, Jean-Jacques: *A társadalmi szerződésről*, I-II. könyv; in. uő.: *Értekezések és filozófiai levelek*. Ford. Kis János. Budapest: Magyar Helikon, 1978.
- Spinoza, Benedictus (Baruch) de: *Etika*. Szemere Samu fordítását átdolgozta Boros Gábor. Budapest: Osiris, 1997, I. rész.

Ajánlott irodalom:

- Boros Gábor (szerk.): *Filozófia*. Budapest: Akadémia, 2007. (A tárgyalt szerzőkre vonatkozó részek.)
- Boros Gábor: *René Descartes*. Budapest: Áron, 1998.
- Copleston, Frederick: *A History of Philosophy*. Vol. 2. Part 2. New York: Image Books, 1962. (A tárgyalt szerzőkre vonatkozó részek.)
- Forrai Gábor: *A jelek tana: Locke ismeretelmélete és metafizikája*. Budapest: L'Harmattan, 2005.
- Russell, Bertrand: *A nyugati filozófia története*. Göncöl Kiadó, 1994. (A tárgyalt szerzőkre vonatkozó részek.)

Tantárgy neve: <i>Etika</i> <i>Ethics</i>	Tantárgy Neptun kódja: BTFITL07K
	Tantárgyfelelős intézet: Filozófiai Intézet
	Tantárgyelem: kötelező
Tárgyfelelős (név, beosztás): Dr. Makai Péter, adjunktus	
Javasolt félév: páratlan év, őszi	Előfeltétel: ---
Óraszám/hét: 2	Számonkérés módja (a/gy/k/b): aláírás és gyakorlati jegy
Kreditpont: 3	Tagozat: levelező (filozófiatanári képzés)
A tanulmányok feladata és célja: (α) az <i>erkölcsi alaptapasztalatok</i> filozófiai mélységű átvilágítása; (β) az ember morális életgyakorlatára, annak lehetőségfeltételeire irányuló reflexió hagyományának (<i>ethica fundamentalis</i>), közelebbről az <i>erkölcsfilozófiai gondolkodás</i> történetének klasszikus auktorok művein keresztül ívelő történeti áttekintése; (γ) a tárgyalás során feltáruló különböző (kötelesség-, következmény-, erény-, célzat- és felelősségetikai etc.) válaszok rendszeres feldolgozása.	
Tantárgy tematikus leírása: 01. Cselekvés, szabadság, akarat 02. Erkölcsi tapasztalatok 03. Indítékok, célok 04. Következmények 05. Jó (rossz) és helyes (helytelen) 06. Morál, erkölcs, jog. Természetjog 07. Kötelesség és norma 08. Lelkiismeret és autonómia 08. Erkölcsi felelősség 10. Cselekvési helyzet 11. Eszközök 12. Bűn és szégyen 13. Boldogság és erény 14. Érvelés módok I. 15. Érvelés módok II. 16. Abszolútizmus-relativizmus 17. Értékhorizont. Összegző reflexiók	
A gyakorlati jegy adásának előfeltétele(i): (α) a félévi aláírás megszerzése (az előírásoknak megfelelő óralátogatás; aktív részvétel a szeminárium közös diszkusszióiban); (β) beadandó írásművek – rögzített terjedelmi, tartalmi és formai keretekkel, érvényesítve az alapvető helyesírási, nyelvhelyességi és hivatkozási követelményeket (lásd alább!) * – A végleges gyakorlati jegyet (α) + (β) kiértékelésének függvényében az oktató ajánlja meg.	
* <i>Részleteiben</i>	
(α) <i>Terjedelmi követelmény.</i> Minimális terjedelem: 0,3; maximális terjedelem 0,5 szerzői ív; azaz ≈ 13 000–20 000 n (leütés) [1 szerzői ív = 40 000 n] lábjegyzetekkel együtt, a leütésekbe beszámítva a szóközöket is – ami hozzávetőlegesen és az alább megadott formában 5,5–8,5 A/4-es oldalnyi anyagnak feleltethető meg. Megjegyzés: a terjedelem bizonyos értelemben mutatója a feldolgozás mértékének.	
(β) <i>Tartalmi követelmény.</i> A megadott kötelező irodalmak egy szabadon választott	

fejezetének (ismeretkörének/problematikájának) a feldolgozása. Az írásmű szigorúan két különböző – tipográfiai megjelenítésében is elváló – részből kell álljon! Amíg az első részben összefoglaló módon bemutatásra kerül az olvasott műrészlet tartalma; addig második részben a feldolgozott szakirodalom önálló, esszéjellegű kiértékelésére és továbbgondolására esik a hangsúly. Az utóbbihoz a tárgyfelelőssel történő konzultáció után használhatók további, a témához illeszkedő szakirodalmak is. Mindkét részben alapkövetelmény az informális logika szabályainak érvényesítése. A jegyzetszerű, logikai összefüggéseket tartalmilag/formailag/nyelvileg nem érvényesítő munkák *elégtelennek* minősülnek.

(γ) *Formai követelmény.* Az írásműnek tartalmaznia kell a hallgató (név, szak) és a kurzus (tárgy neve, futó félév) azonosításához szükséges adatokat. A szövegtest *New Times Roman* vagy *Minion Pro* betűtípusból, 12-es betűmérettel szedett legyen – a címek/alcímek betűtípusa/mérete esetében is. Kerülendő a rendhagyó, egyéni formázás! A folyószöveg sorkizárt; a margó normál méretű; a cím/alcím balra igazított. A jegyzetek, lábjegyzetek arab számozásúak. A kiemeléshez egyedül kurzíválás használható – elkerülve az aláhúzott, félkövér, ritkított vagy kiskapitális formákat. A sorköz 1-es fokozatú. A szövegtest („enter”-ek segítségével) bekezdésekre tagolódik, amelyet nem tágabb sorközzel, hanem maximum 3 karakterértékű behúzással jelölünk. A takarékoság érdekében a külön címlap kerülendő!

(δ) *Helyesírási és nyelvhelyességi követelmény.* Elvárás, hogy a munka érvényesítse az írott nyelv alapvető helyesírási követelményeit. A durva és súlyos típushibák elkerülésén túl ügyelni kell a központoszási hibákra is, amelyek adott esetben súlyosan veszélyeztetik a textus értelmezhetőségét. 10–15 súlyos típushiba felett a munka *elégtelennek* minősül. (Íráskészség-zavar fennállása esetén hivatalos igazolás szükséges!)

(ε) *Hivatkozási követelmény.* A hallgató szabadon választhat hivatkozási formát (szövegekzi, sorszámozott, szövegvégi jegyzet, lábjegyzet vagy zárójeles/harvardi jegyzet), de minden esetben elvárás a választott forma következetes alkalmazása, amely lehetővé teszi az öt bibliográfiai adat (szerző, cím, hely, év, kiadó) azonosíthatóságát illetve a locus (szöveghely) pontos visszakereshetőségét. További tájékozódáshoz ajánlható: Gyurgyák János: *Szerzők és szerkesztők kézikönyve*. Budapest, 2005, Osiris Kiadó. Illetve követhető adott esetben a Magyar *Tudomány* vagy a *Magyar Filozófiai Szemle* szerzői ajánlása is.

A fenti pontoknak nem megfelelő, továbbá az adott határidőn túl érkező írásművek *elégtelennek* (1) minősülnek. Beadási határidő: a vizsgaidőszak első két hetén belül; *elektronikus levélhez* csatolt formában (makailp@gmail.com). A levél formai szempontjait (megszólítás, tárgy, elköszönés) nem érvényesítő, üzenet nélkül érkező küldemények automatikusan törlésre kerülnek.

* *További ajánlott feladat.* A hallgatónak *Hogyan küzdhetünk meg az életünk nehézségeivel?* címmel egy esszét kell írnia, amelynek kiindulópontját Polcz Alaine: *Asszony a fronton* című könyve alkotja. Nem a könyv ismertetése a cél; a egy konkrét életrajz tükrében, e szépirodalmi munkára irányuló reflexión keresztül önállóan kell átgondolni a fenti kérdést.

Értékelés: az aktív részvétel illetve a tartalmi feldolgozás minőségének a függvényében.

[Az érdemjegy javítása esetén a korábbi jegyekkel együtt számolt átlag az irányadó.]

Kötelező irodalom:

Arno Anzenbacher: *Bevezetés a filozófiába*. Budapest, 2001, Cartaphilus. [„Etika” című 7. fejezet. Ford. Bendl Júlia.]

Nyíri Tamás: *Alapvető etika*. Budapest, 1994, Szent István Társulat.
Pauler Ákos: *Bevezetés a filozófiába*. Budapest, 1920, Pantheon. [„Az etika problémái” című fejezet]

Források:

Arisztotelész: *Nikomakhoszi etika*. Ford. Szabó Miklós. Budapest, 1997, Európa. 1094a–1119b. 5–105.
Jeremy Bentham: Bevezetés az erkölcsök és a törvényhozás alapelveibe. In Márkus György (szerk.): *Brit moralisták a XVIII. században*. Ford. Fehér Ferenc. Budapest, 1977, Gondolat. Bevezetés, I–XI. fejezet. 677–760.
Epiktétosz: *Kézikönyvecske*. Ford. Sárosi Gyula. Budapest, 1978, Európa.
Immanuel Kant: *Az erkölcsök metafizikájának alapvetése*. Ford. Berényi Gábor. Budapest, 1991, Gondolat. 11–101.
John Stuart Mill: Haszonelvűség. In *A szabadságról. Haszonelvűség*. Ford. Pap Mária. Budapest, 1980, Magyar Helikon. 229–354.

Ajánlott irodalom:

William Frankena: *Ethics*. New Jersey, 1973, Prentice Hall.
Harry J. Gensler: *Ethics. A Contemporary Introduction*. London–New York, 2011^{2nd}, Routledge.
Louis O. Kattsoff: *Making Moral Decisions. An Existential Analysis*. The Hague, 1965, Martinus Nijhoff.
James Rachel: *Elements in Moral Philosophy*. New York, 2003^{4th}, McGraw–Hill.

Tantárgy neve: Szakmódszertan I. Subject methodology I	Tantárgy NEPTUN kódja: BTEATN010K/ BTEATL010K
	Tantárgyfelelős intézet: Filozófiai Intézet
	Tantárgyelem: kötelező
Tárgyfelelős (név, beosztás): Dr. Makai Péter, adjunktus	
Javasolt félév: páratlan év, tavasz	Előfeltétel: Általános etika I.
Óraszám/hét: 2	Számonkérés módja (a/gy/k/b): aláírás és kollokvium
Kreditpont: 3	Tagozat: nappali, levelező (etikatanári mesterképzés, páros félév)
A szakmódszertani tanulmányok [I–IV.] feladata és célja: az erkölcs/etika/filozófia tantárgyak tanulásának-tanításának metodológiájához, továbbá e tárgyakkal összefüggő nevelési feladatok ellátásának módszereihez kötődő elméleti ismeretek és gyakorlati tapasztalatok közvetítése. Olyan háttérrel és kerettel biztosítani a leendő tanítók és tanárok számára, amely lehetővé teszi a tanítás, a tanulás, a tantermi és azon kívüli oktatói-nevelői munka folyamatainak reflektív eszközök segítségével történő értelmezését és fejlesztését.	
Tantárgy tematikus leírása: 01. A tárgy(ak) története, módszertanának fejlődése 02. Kerettantervek – felépítés, tartalom, fejlesztési követelmény 03. Tankönyvek, taneszközök, pedagógiai segédletek 04. Tanítási, tanulásirányítási módszerek 05. Folyamattervezés, megfigyelés, értékelés 06. Tanórán és iskolán kívüli terepek és módszerek 07. Iskolai gyakorlatok és e gyakorlatok kiértékelése	
A kollokviumi vizsgára bocsátás előfeltétele(i): a félévi aláírás megszerzése – aktív részvétel az órák legalább nyolcvan százalékán. A szóbeli vizsga anyagát az előadások és a felsorolt kötelező irodalom tartalma alkotja. Vizsgakövetelmény(ek): a tananyag megfelelő szintű ismerete. / A gyakorlati jegy adásának előfeltétele(i): (α) a félévi aláírás megszerzése (az előírásoknak megfelelő óralátogatás; aktív részvétel a szeminárium közös diskuszióiban); (β) beadandó írásművek [előzetes egyéni egyeztetés szükséges!] – rögzített terjedelmi, tartalmi és formai keretekkel, érvényesítve az alapvető helyesírási, nyelvhelyességi és hivatkozási követelményeket – A végleges gyakorlati jegyet (α) + (β) kiértékelésének függvényében az oktató ajánlja meg.	
Értékelés: kollokvium – a tananyag terjedelmi és tartalmi ismeretének függvényében; gyakorlati jegy az aktív részvétel illetve a kiadott feladatok feldolgozása minőségének a függvényében. [Az érdemjegy javítása esetén a korábbi jegyekkel együtt számolt átlag az irányadó.]	
Kötelező irodalom: Alexandrov Andrea–Fenyődi Andrea–Jakab György: Az erkölcsstan tantárgy útkeresése. In <i>Iskolakultúra</i> . 2015/9. 56–74. Falus Katalin–Jakab György: Változatok adaptációra. In <i>Új Pedagógiai Szemle</i> . 2002/1. 25–37. Falus Katalin: Az emberismeret és etika tantárgy hazai helyzetéről a nemzetközi tapasztalatok tükrében. In <i>Új Pedagógiai Szemle</i> . 2002/7–8. 53–70. Homor Tivadar (szerk.): <i>Az etikatanítás gyakorlata</i> . Budapest, 2003, Krónika Nova. Homor Tivadar: Az embertan- és etikatanítás helyzete a tantervi szabályozás tükrében. In <i>Iskolakultúra</i> . 2008/3–4. 137–147. Uő. Korszerűség az erkölcsstan, etika tanításában. In	

Iskolakultúra. 2015/10. 127–138.

Pálvölgyi Ferenc: *Az erkölcsi nevelés új perspektívái*. Budapest, 2014, L'Harmattan–Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskola.

Új Pedagógiai Szemle. 2012/4–6. 52–133. [Erkölcsi nevelés és etikaoktatás (írások)]

Vajda Zsuzsanna: *Emberismeret az iskolában*. In *Iskolakultúra*. 1998/12. 77–86.

Ajánlott irodalom

Robert Fisher: *Tanítsuk gyermekeinket gondolkodni erkölcsről és erényekről*. Budapest, 2008, Műszaki Kiadó. Uő. *Tanítsuk gyermekeinket gondolkodni történetekkel*. Budapest, 2008, Műszaki Kiadó.

Földes Petra: Tanárok az emberismeret és etika tanításáról. In *Új Pedagógiai Szemle*. 2002/7–8.

Felicity Haynes: *The Ethical School*. London–New York, 1998, Routledge.

Jelenits István: Időszerű gondolatok az erkölcsi nevelésről. In *Vigilia*. 2000/1. 23–30.

Kereszty Zsuzsa (szerk.): *Tanári kézikönyv a szociális kompetenciák fejlesztéséhez. 1–12. évfolyam*. Budapest, 2008, SuliNova. [Kereskedelmi forgalomba nem hozható szakanyag, amelyhez szorosan kötődik a *Szociális, életviteli és környezeti kompetenciák* című programcsomag.]

Kozéki Béla: *Moralitás, jellemfejlesztés*. Budapest, 1987, Tankönyvkiadó.

Hans Mendl: Vallás- és etikaoktatás Németországban. In *Távlatok*. 2004/10. Melléklet. 66–78.

Jürgen Oelkers: *Nevelés etika*. Budapest, 1998, Vince Kiadó.

Szekszárdi Júlia–Tusa Cecília: Osztályviták erkölcsi dilemmákról. In *Új Pedagógiai Szemle*. 2006/7–8. [online]

Szekszárdi Júlia: A konfliktuskezelés gyakorlata. In *Új Pedagógiai Szemle*. 2001/5. [online]

Thorday Attila: Hittan- és etikaoktatás a magyarországi iskolákban. In *Távlatok*. 2004/10. Melléklet. 54–65.

Tóth Edit–Kasik László: A szociális kompetencia fejlesztésének főbb koncepciói és a pedagógusok szerepe a fejlesztésben. In Zsolnai Anikó–Kasik László (szerk.): *A szociális kompetencia fejlesztésének elméleti és gyakorlati alapjai*. Budapest, 2010, Nemzeti Tankönyvkiadó. 163–183.

Váriné Szilágyi Ibolya (szerk.): *Az erkölcs a néző és a cselekvő szemszögéből*. Budapest, 1994, Scientia.

Tantárgy neve: Közép-európai filozófiák a 19-20. században Philosophy in Central Europe in the 19-20th century	Tantárgy Neptun kódja: BTFITL(N)03V
	Tantárgyfelelős intézet: Filozófia
	Tantárgyelem: köt.
Tárgyfelelős: Dr. Veres Ildikó	
Javasolt félév: őszi	Előfeltétel: -
Óraszám/hét: 2	Számonkérés módja: koll
Kreditpont: 3	Tagozat: N, L
<p>Tantárgy feladata és célja: A közép-európai filozófia jelentősebb képviselői munkásságának megismerése, elhelyezése a korabeli európai bölcsélet egyes irányzataiban. Különös figyelmet fordítunk a reprezentáns szövegek értelmezésére.</p>	
<p>Tantárgy tematikus leírása: Elsősorban a 19-20. századi Közép- Európában jelenlévő filozófia jelentősebb gondolkodóinak egy-egy kiemelkedő munkáját, illetve annak részleteit értelmezzük a félév folyamán. A szövegelemzések során kitekintünk a történelmi háttérre és az eszmetörténeti összefüggésekre. Az alábbi bontásban tárgyaljuk az egyes témákat: 1-2. az Osztrák-Magyar Monarchia s az utódállamok eszmetörténetének kérdései; a közép-európaiság fogalomkörei, értelmezése. <i>Az egyes nemzetek filozófiái:</i> 3-5. <i>osztrák:</i> Brentano, Wittgenstein és a Bécsi Kör filozófiája 6-8. <i>magyar:</i> Böhm Károly filozófiája és a Kolozsvári Iskola, Palágyi Menyhért tér-idő elmélete, Zalai Béla rendszer-elmélete, Pauler Ákos és Brandenstein Béla filozófiai rendszere, Hamvas Béla szakrális metafizikája, Polányi Mihály elmélete a személyes tudásról 9. zárthelyi dolgozat 10-11. <i>cseh:</i> Bolzano logikája és ontológiája, Jan Patočka fenomenológiája 12-13. <i>román:</i> Emil Cioran (román és francia) elmélete az időről és pesszimizmusa, Mircea Eliade mítosz-elmélete, Bretter György (romániai magyar filozófus) nyelvfilozófiája 14-15. <i> lengyel:</i> Leszek Kołakowski elmélete a történelem, a hiány és az erkölcs összefüggéseiről és marxizmus-kritikája, Roman Ingarden fenomenológiája</p>	
Félévközi számonkérés módja: 1 prezentáció és 1 zárthelyi dolgozat	
<p>Értékelése: -80% <i>jeles</i> 70-79% <i>jó</i> 60-69% <i>közepes</i> 50-59% <i>elégséges</i> 50%-: <i>elégtelen.</i></p>	
<p>Kötelező irodalom:</p> <ul style="list-style-type: none"> L. Wittgenstein: <i>Logikai-filozófiai értekezés.</i> Akadémiai, 1962, 1989, 1990 és Atlantisz, 2004. 	

- Hamvas Béla: „Regényelméleti fragmentum.” In: *Arkhai* és más esszék. Medio, Szentendre, 1994.
- Jan Patočka: *Mi a cseh?* [Kalligram](#) (Pozsony), 1996
- Bretter György: Vázlat a „kijelentő mondat” filozófiájához, in. *Itt és mást*, Kriterion, 1979.480-500.
- Roman Ingarden: *Az irodalmi műalkotás*, Gondolat, 1977.
- Nyíri Kristóf: *A Monarchia szellemi életéről*. Filozófiatörténeti tanulmányok Gondolat, 1980.

Ajánlott irodalom:

- Polányi Mihály: *Személyes tudás: úton egy posztkritikai filozófiához. I–II*. Atlantisz, 1994.
- Mezei Balázs: *A lélek és a Másik. Jan Patočka és a fenomenológia néhány problémája*. Atlantisz, 1998.
- Veres Ildikó: *A Kolozsvári Iskola I*. Miskolc, Bíbor, 2003.
- Veres Ildikó: *Mikrokozmosz a Makrokozmoszban – Brandenstein Béla filozófiájának szegmensei 1944-ig (Mikrokosmos im Makrokosmos – Segmente der Philosophie Béla Brandensteins bis 1944)* Integratio, Wien, 2014.

Tantárgy neve: Klasszikus német filozófia Classical German Philosophy	Tantárgy Neptun kódja: BTFIDN3FK, BTFITN03K, BTFITL03K Tantárgyfelelős intézet: Fil. Int. Tantárgyelem: K
Tárgyfelelős (név, beosztás): Gáspár Csaba László egy.doc.	
Javasolt félév: Filozófia MA, Filozófiatanár MA	Előfeltétel: -
Óraszám/hét: 2	Számonkérés módja (a/gy/k/b): k
Kreditpont: 5	Tagozat: nappali / levelező
Tantárgy feladata és célja: A klasszikus német filozófia mint a nyugati filozófiatörténet kiemelkedő korszakának ismertetése, egyszersmind a filozófiai idealizmus gondolkodásának valamint a filozófia mint rendszer értelmének és jelentőségének bemutatása a korszak jeles gondolkodói munkásságának példáján.	
Tantárgy tematikus leírása: 1. A felvilágosodás mint előzmény — 2-5. Kant — 6-7. Fichte — 8-9. Schelling — 10-13. Hegel — 14-15. A klasszikus német filozófia utóhatása és jelenbeni értékelése	
Félévközi számonkérés módja: a követelmény a hiánytalan és aktív részvétel	
Értékelése: kollokvium	
Kötelező irodalom részletek az alábbi művekből: Kant, Immanuel: <i>A tiszta ész kritikája</i> . Ictus, Szeged, 1995. — : <i>A gyakorlati ész kritikája</i> , Ictus, Szeged, 1998. — : <i>Az ítélőerő kritikája</i> . Osiris, Bp. 2003. — : <i>A vallás a pusztá és határain belül — és más írások</i> . Gondolat, Bp. 1980. Fichte, J. G.: <i>Válogatott filozófiai írások</i> . Gondolat, Budapest, 1981. Schelling, F. W. J.: <i>Az emberi szabadság lényegéről</i> . T-Twins, Bp.1992. Hegel, G. W. F.: <i>Ifjúkori írások</i> . Válogatás. Gondolat, Bp.1982. — : Előszó, Bevezetés, in. uő: <i>A szellem fenomenológiája</i> . Akadémiai, Bp.1979. — : <i>Előadások a világtörténet filozófiájáról</i> . Akadémia, Bp.1979.	
Ajánlott irodalom: Hegel, G. W. F. - Schelling, F W. J.: <i>Hit és tudás</i> . Tanulmányok a <i>Kritisches Journal der Philosophie</i> -ből. Osiris - Gond-Cura, Bp., 2001. Röd, Wolfgang: <i>Bevezetés a kritikai filozófiába</i> . Kant filozófiájának főbb problémái. Csokonai, Debrecen, 1998. Boros Gábor (szerk.): <i>Filozófia</i> . Akadémia, Budapest, 2007. Cassirer, Ernst: <i>Kant élete és műve</i> . Osiris, Budapest, 2001. Tengelyi László: <i>Kant</i> . Áron, Bp., ² 1995. Felkai Gábor: <i>Fichte</i> . Kossuth, Bp., 1988. Gyenge Zoltán: <i>Schelling élete és filozófiája</i> . Attraktor, Máriabesnyő – Gödöllő, 2005. Heidegger, Martin: <i>Schelling értekezése az emberi szabadság lényegéről (1809)</i> . T-Twins, Bp., 1993. Copleston, Frederick, S.J.: <i>A History of Philosophy Vol I.-IX</i> . Image Books Doubleday, New York. Hirschberger, Johannes S.J.: <i>Geschichte der Philosophie I-II</i> . Herder, Basel, Freiburg, Wien, 1963 (7. Auflage).	

Tantárgy neve: Az analitikus filozófia története: Kortárs erényetika Contemporary Virtue Ethics	Tantárgy Neptun kódja: BTFITL04K Tantárgyfelelős intézet: Filozófiai Intézet Tantárgyelem: kötelező
Tárgyfelelős (név, beosztás): dr. Makai Péter, egyetemi adjunktus	
Javasolt félév: páros év ősz	Előfeltétel: ---
Óraszám/hét: 2	Számonkérés módja (a/gy/k/b): aláírás és kollokvium
Kreditpont: 3	Tagozat: nappali
<p>Tantárgy feladata és célja: A klasszikus attikai filozófiáig, mindenekelőtt Aristotelésig visszanyúló és a múlt század nyolcvanas éveiben újraéledő erényetikai tradíció nem a cselekvés következményei vagy a cselekvő által betartandó erkölcsi elvek/normák/szabályok illetve végrehajtandó kötelességek felől, hanem az erkölcsileg helyes (erényes) jellem kialakítása szempontjából közelíti meg az erkölcsi cselekvés problematikumát: az erények gyakorlással interiorizált és habitualizált diszpozíciók, s mint ilyenek hatékony motivációs bázist képeznek a mindenkori ágens számára. A „milyen ember legyek” kérdése azonban nemcsak az erények változó katalógusának függvénye, hanem elválaszthatatlan az emberi élet teleológiájának problémakörétől is. Nem véletlen tehát az a szoros kapcsolat, amely az erényetikák és a teleologikus etikák között fennáll. Az erényetikák általában közösségelvű (kommunitariánus és nem individualista) keretekkel dolgoznak, és többnyire szemben állnak az absztrakt/általános elvekre alapozott megközelítésmódokkal, minthogy azok nem képesek a helyzetek egyedi sajátosságaihoz illeszkedő megoldások felmutatására – ellentétben a fronézis erényével rendelkező erkölcsi személlyel.</p>	
<p>Tantárgy tematikus leírása: 01. Praxis, erkölcs, fronézis 02. A jó élet 03. Az végcél(ok) problémája 04. A boldogság problémája 05. Erények 06. Az erények egysége 07. Az erények története 08. Identitás és erény 09. Közösség és erény 10. A közösségelvű álláspontok kritikája</p>	
<p>Vizsgára bocsátás feltétele(i): aktív részvétel az órák legalább nyolcvan százalékán. A kollokvium előfeltétele a félévi aláírás megszerzése. A vizsga anyagát az előadások és a megadott kötelező irodalom tartalma alkotja. Vizsgakövetelmények: a tananyag megfelelő szintű ismerete.</p>	
Értékelés: a tananyag ismeretének függvényében.	

Kötelező irodalom:

Arisztotelész: Nikomakhoszi etika. Ford. Szabó Miklós. Budapest, 1997, Európa. 1094a-1119b. 5–105.

André Comte-Sponville: *Kis könyv nagy erényekről*. Ford. Saly Noémi. Budapest, 2005, Osiris.

Hans-Georg Gadamer: *Igazság és módszer*. Ford. Bonyhai Gábor. Budapest, 2003, Osiris. Második rész, II. fejezet, 2. b): Arisztotelész hermeneutikai aktualitása. 348–361.

Alasdair MacIntyre: *Az erény nyomában*. Ford. Bíróné Kaszás Éva. Budapest, 1999, Osiris. XIV-XVIII. 244–351.

Ajánlott irodalom:

Stan van Hoft: *Understanding Virtue Ethics*. Chesam, 2006, Acumen.

Tantárgy neve: Hermeneutika (Hermeneutics)	Tantárgy Neptun kódja: BTFITN09K, BTFITN09K
	Tantárgyfelelős intézet: Filozófiai Intézet
	Tantárgyelem: kötelező
Tárgyfelelős (név, beosztás): dr. Nyíró Miklós, egy. docens	
Javasolt félév: páros év ősz	Előfeltétel: –
Óraszám/hét: 2	Számonkérés módja (a/gy/k/b): aláírás és kollokvium
Kreditpont: 3	Tagozat: nappali/levelező
Tantárgy feladata és célja:	
<p>A kurzus a filozófiai hermeneutikának – mint a kortárs európai, valamint egyetemes gondolkodás egyik alapvonulatának – az előtörténetébe, illetve Hans-Georg Gadamer által kidolgozott alapművébe nyújt elmélyültebb bevezetést. Célja az, hogy a filozófiai hermeneutika gadameri vázlatának fő gondolatait rekonstruálva összefüggő, szisztematikus képet alkossunk e gondolkodói alapállás sajátosságairól.</p>	
Tantárgy tematikus leírása:	
<p>A filozófiai hermeneutika a kortárs európai, valamint egyetemes gondolkodás alapvonulatának egyike. Az ontológia értelmében vett egyetemes rangra a hermeneutika Heidegger munkásságában emelkedett, s a hermeneutika ezen ontológiai-filozófiai fordulatát azután Gadamer dolgozta ki – és át – életművében. A szeminárium keretében a hermeneutika – mint az értelmezés elmélete, gyakorlata, művészete – filozófiai önmegalapozásának központi mozzanatait tekintjük át, elsősorban Gadamer 1960-ban napvilágot látott főműve, az <i>Igazság és módszer</i> vonatkozó szakaszait tárgyalva. Taglaljuk Gadamer kiinduló kérdését, ti. a szellemtudományok tudományosságának problémáját, s ahogyan azt ő új összefüggésbe helyezi; a művészet tapasztalatának paradigmatis jelentőségét az értelmezés elmélete vonatkozásában; a megértés történetiségéből adódó filozófiai belátásokat; valamint a megértés és értelmezés meghaladhatatlan elemét képező nyelviség hermeneutikai elméletét.</p>	
Ütemezés:	
1-3. Bevezetés	
<ol style="list-style-type: none"> 1. A hermeneutika fogalma, jelentésköre, előtörténete 2. Romantikus és historista hermeneutika: Schleiermacher és Dilthey 3. A hermeneutika ontológiai fordulata: Heidegger 	
4-13. A filozófiai hermeneutika megalapítása – Gadamer: <i>Igazság és módszer</i>	
<ol style="list-style-type: none"> 4. ZH; — A szellemtudományok problémája 5. A humanista hagyomány jelentősége a szellemtudományok vonatkozásában 6. A szubjektum-objektum dichotómia és a művészet kérdése 7. A művészet ontológiája: A játék fogalma; A képződménnyé való átváltozás 8. Hermeneutikai kör és az előítéletek problémája; Autoritás és hagyomány 9. Hatástörténeti tudat; Alkalmazás és <i>phronesisz</i> 10. ZH; — A tapasztalat hermeneutikai fogalma 11. A kérdés és a válasz logikája; Horizontösszeolvadás 12. Nyelv, dolog, és beszélgetés 13. A hermeneutika egyetemességi igénye 	
14. Összefoglalás	
Félévközi számonkérés módja:	

2 db. zárthelyi dolgozat + 1 db. félév végi házi-dolgozat

Zárthelyi dolgozat: a megelőző hetekben tárgyalt irodalomra vonatkozó kérdéssor, tesztkérdések formájában.

A házi-dolgozat: előre egyeztetett szakirodalomhoz kapcsolódó tézis; terjedelem és formátum: 5 oldal, Times New Roman, 12-es betűméret (cím, stb. is!), másfeles sorköz, folytonos (sorkihagyás nélküli) bekezdések. *A formai követelményeknek nem megfelelő dolgozatot értékelhetetlennek tekintem!*

beadási határideje: a szorgalmi időszak vége

beadás módja: a dolgozatot e-mailhez csatolva is (e-mail-cím: nyiro.miklos@upcmail.hu), *együttal* nyomtatva is kérem leadni az ME BTK Filozófiai Intézet titkárságán.

Értékelése:

Zárthelyi dolgozat: 44-50 pont: jeles; 37-43: jó; 30-36: közepes; 23-29: elégséges; 0-22: elégtelen.

A házi-dolgozat értékelése:

aláírás megtagadva: ha a házi-esszé nem érkezik meg határidőre;

elégtelen: a dolgozat a választott téma tekintetében irreleváns tézist ismertet;

elégséges: a dolgozat a választott téma tekintetében releváns tézist ismertet;

közepes: a dolgozat a választott téma tekintetében releváns tézist ismertet, az állítást kellő értelmezhetőségben fejti ki;

jó: a dolgozat két szakirodalmat feldolgozva (hivatkozásokkal) ismertet a választott téma tekintetében valamely releváns tézist, az állítást kellő értelmezhetőségben fejti ki;

jeles: a dolgozat két szakirodalmat feldolgozva (hivatkozásokkal) ismertet a választott téma tekintetében valamely releváns tézist, az állítást kellő értelmezhetőségben fejti ki, s azt érvekkel, példákkal, gondolatmenet-rekonstrukcióval támasztja alá.

A kollokviumi jegy a félévközi teljesítmény (50%-os súllyal számítva) és a félévvégi vizsga (50%-os súllyal számítva) érdemjegyeiből tevődik össze. Más szóval, a félévközi ZH-k (25-25%-os súllyal számítva) és a félév végi házi-dolgozat (50%-os súllyal számítva) érdemjegyeiből összeálló jegy 0,5-ös szorzóval kerül beszámításra a végső, kollokviumi jegybe. Ha akár a félévközi teljesítmény, akár a félévvégi vizsga elégtelen, akkor a kollokviumi jegy is elégtelen.

Kötelező irodalom:

Gadamer, Hans-Georg: *Igazság és módszer. Egy filozófiai hermeneutika vázlatja*. Ford. Bonyhai G., Budapest: Gondolat, 1984; 2. kiadás Budapest: Osiris, 2003. = uő.: *Wahrheit und Methode. Grundzüge einer philosophischen Hermeneutik*. Tübingen: J.C.B. Mohr (Paul Siebeck), 1960; 3. kiad. 1972.

Grondin, Jean: *Bevezetés a filozófiai hermeneutikába*. Ford. Nyíró M., Budapest: Osiris, 2002.

Heidegger, Martin: *Lét és idő*, ford. Vajda M. et. al., Budapest: Gondolat, 1989; 2. jav. kiad. Budapest: Osiris, 2001. = uő.: *Sein und Zeit*. Tübingen: Niemeyer, 15. kiad. 1979.

Ajánlott irodalom:

Davey, Nicholas: *Unquiet Understanding. Gadamer's Philosophical Hermeneutics*. Albany: State University of New York Press, 2006.

Fehér M., István: *Hermeneutikai tanulmányok I*. Budapest: L'Harmattan, 2001.

Grondin, Jean: *Einführung zu Gadamer*. Tübingen: Mohr Siebeck, 2000.

Pöggeler, Otto: "A hermeneutikai filozófia". *Magyar Filozófiai Szemle* 1989/1, 40-120.

Weinsheimer, Joel: *Gadamer's Hermeneutics: A Reading of "Truth and Method"*. New Haven: Yale University Press, 1985.

Tantárgy neve: Szakmódszertan II. Subject methodology II	Tantárgy NEPTUN kódja: BTFITL12K
	Tantárgyfelelős intézet: Filozófiai Intézet
	Tantárgyelem: kötelező
Tárgyfelelős (név, beosztás): Dr. Makai Péter, adjunktus	
Javasolt félév: páratlan év, tavasz	Előfeltétel: Általános etika I.
Óraszám/hét: 2	Számonkérés módja (a/gy/k/b): aláírás és kollokvium
Kreditpont: 3	Tagozat: levelező (filozófiatanári mesterképzés, páros félév)
A szakmódszertani tanulmányok [I–IV.] feladata és célja: az erkölcs/etika/filozófia tantárgyak tanulásának-tanításának metodológiájához, továbbá e tárgyakkal összefüggő nevelési feladatok ellátásának módszereihez kötődő elméleti ismeretek és gyakorlati tapasztalatok közvetítése. Olyan háttérrel és kerettel biztosítani a leendő tanítók és tanárok számára, amely lehetővé teszi a tanítás, a tanulás, a tantermi és azon kívüli oktatói-nevelői munka folyamatainak reflektív eszközök segítségével történő értelmezését és fejlesztését.	
Tantárgy tematikus leírása: 01. A tárgy(ak) története, módszertanának fejlődése 02. Kerettantervek – felépítés, tartalom, fejlesztési követelmény 03. Tankönyvek, taneszközök, pedagógiai segédletek 04. Tanítási, tanulásirányítási módszerek 05. Folyamattervezés, megfigyelés, értékelés 06. Tanórán és iskolán kívüli terepek és módszerek 07. Iskolai gyakorlatok és e gyakorlatok kiértékelése	
A kollokviumi vizsgára bocsátás előfeltétele(i): a félévi aláírás megszerzése – aktív részvétel az órák legalább nyolcvan százalékán. A szóbeli vizsga anyagát az előadások és a felsorolt kötelező irodalom tartalma alkotja. Vizsgakövetelmény(ek): a tananyag megfelelő szintű ismerete. / A gyakorlati jegy adásának előfeltétele(i): (α) a félévi aláírás megszerzése (az előírásoknak megfelelő óralátogatás; aktív részvétel a szeminárium közös diskuszióiban); (β) beadandó írásművek [előzetes egyéni egyeztetés szükséges!] – rögzített terjedelmi, tartalmi és formai keretekkel, érvényesítve az alapvető helyesírási, nyelvhelyességi és hivatkozási követelményeket – A végleges gyakorlati jegyet (α) + (β) kiértékelésének függvényében az oktató ajánlja meg.	
Értékelés: kollokvium – a tananyag terjedelmi és tartalmi ismeretének függvényében; gyakorlati jegy az aktív részvétel illetve a kiadott feladatok feldolgozása minőségének a függvényében. [Az érdemjegy javítása esetén a korábbi jegyekkel együtt számolt átlag az irányadó.]	
Kötelező irodalom: Alexandrov Andrea–Fenyődi Andrea–Jakab György: Az erkölccstan tantárgy útkeresése. In <i>Iskolakultúra</i> . 2015/9. 56–74. Falus Katalin–Jakab György: Változatok adaptációra. In <i>Új Pedagógiai Szemle</i> . 2002/1. 25–37. Falus Katalin: Az emberismeret és etika tantárgy hazai helyzetéről a nemzetközi tapasztalatok tükrében. In <i>Új Pedagógiai Szemle</i> . 2002/7–8. 53–70. Homor Tivadar (szerk.): <i>Az etikatanítás gyakorlata</i> . Budapest, 2003, Krónika Nova. Homor Tivadar: Az embertan- és etikatanítás helyzete a tantervi szabályozás tükrében. In <i>Iskolakultúra</i> . 2008/3–4. 137–147. Uő. Korszerűség az erkölccstan, etika tanításában. In <i>Iskolakultúra</i> . 2015/10. 127–138.	

Pálvölgyi Ferenc: *Az erkölcsi nevelés új perspektívái*. Budapest, 2014, L'Harmattan–Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskola.

Új Pedagógia Szemle. 2012/4–6. 52–133. [Erkölcsi nevelés és etikaoktatás (írások)]

Vajda Zsuzsanna: *Emberismeret az iskolában*. In *Iskolakultúra*. 1998/12. 77–86.

Ajánlott irodalom

Robert Fisher: *Tanítsuk gyermekeinket gondolkodni erkölcsről és erényekről*. Budapest, 2008, Műszaki Kiadó. Uő. *Tanítsuk gyermekeinket gondolkodni történetekkel*. Budapest, 2008, Műszaki Kiadó.

Földes Petra: Tanárok az emberismeret és etika tanításáról. In *Új Pedagógiai Szemle*. 2002/7–8.

Felicity Haynes: *The Ethical School*. London–NewYork, 1998, Routledge.

Jelenits István: Időszerű gondolatok az erkölcsi nevelésről. In *Vigilia*. 2000/1. 23–30.

Kereszty Zsuzsa (szerk.): *Tanári kézikönyv a szociális kompetenciák fejlesztéséhez. 1–12. évfolyam*. Budapest, 2008, SuliNova. [Kereskedelmi forgalomba nem hozható szakanyag, amelyhez szorosan kötődik a *Szociális, életviteli és környezeti kompetenciák* című programcsomag.]

Kozéki Béla: *Moralitás, jellemfejlesztés*. Budapest, 1987, Tankönyvkiadó.

Hans Mendl: Vallás- és etikaoktatás Németországban. In *Távlatok*. 2004/10. Melléklet. 66–78.

Jürgen Oelkers: *Nevelés etika*. Budapest, 1998, Vince Kiadó.

Szekszárdi Júlia–Tusa Cecília: Osztályviták erkölcsi dilemmákról. In *Új Pedagógiai Szemle*. 2006/7–8. [online]

Szekszárdi Júlia: A konfliktuskezelés gyakorlata. In *Új Pedagógiai Szemle*. 2001/5. [online]

Thorday Attila: Hittan- és etikaoktatás a magyarországi iskolákban. In *Távlatok*. 2004/10. Melléklet. 54–65.

Tóth Edit–Kasik László: A szociális kompetencia fejlesztésének főbb koncepciói és a pedagógusok szerepe a fejlesztésben. In Zsolnai Anikó–Kasik László (szerk.): *A szociális kompetencia fejlesztésének elméleti és gyakorlati alapjai*. Budapest, 2010, Nemzeti Tankönyvkiadó. 163–183.

Váriné Szilágyi Ibolya (szerk.): *Az erkölcs a néző és a cselekvő szemszögéből*. Budapest, 1994, Scientia.

Tantárgy neve: Egzisztencializmus és posztmodernizmus Existentialism and postmodernism	Tantárgy Neptun kódja: BTFITL05K Tantárgyfelelős intézet: Filozófiai Intézet Tantárgyelem: K
Tárgyfelelős: Dr. Nyíró Miklós, egy. docens	
Javasolt félév: páratlan év tavasza	Előfeltétel:-
Óraszám/hét: 2	Számonkérés módja: aláírás, gyakorlati jegy
Kreditpont: 3	Tagozat: L
Tantárgy feladata és célja:	
<p>A kurzus keretében a posztmodernizmus problematikáját, s néhány jelentős képviselőjének főbb témáit tekintjük át. Ehhez – a posztmodernitás tárgyalásának vonatkoztatási ellenpontjaként – először a modernitás Habermas által nyújtott vázlatát tárgyaljuk, majd az ún. kritikai gondolkodás totalizálódásának érintésével vezetjük be a hermeneutika, a dekonstrukció és a neopragmatizmus egy-egy kiemelkedő alakja felvilágosodás-kritikájának tárgyalását.</p>	
Tantárgy tematikus leírása:	
<p>A kurzus keretében a posztmodernizmus problematikáját, s néhány jelentős képviselőjének főbb témáit tekintjük át. Ehhez – a posztmodernitás tárgyalásának vonatkoztatási ellenpontjaként – először a modernitás Habermas által nyújtott vázlatát rekonstruáljuk, a következő fő pontokra összpontosítva: modernség, időtudat és racionalitás összefüggései; a szubjektivitás elve, meghasonlás és a felvilágosodás dialektikája; a modernség diskurzusának napirendi pontjai; a szubjektumfilozófia határai, s a habermasi kiút: a kommunikatív ész. — Ezt követően az ún. kritikai gondolkodás totalizálódását követjük nyomon Horkheimer és Adorno felvilágosodás-kritikájában, hangsúlyozva felvilágosodás és mítosz összefüggését (az Odüsszeia-értelmezés kapcsán), az ún. instrumentális ész fogalmát, s annak az önfenntartás, a tudomány, az erkölcs és a kultúripar tekintetében megfogalmazott következményeit. — A kurzus hátralévő részében a hermeneutika, a dekonstrukció és a neopragmatizmus egy-egy kiemelkedő alakja felvilágosodás-kritikáját tárgyaljuk. Érintjük a gadameri hermeneutika korrektívum-szerepét; Derrida írás-fordulatát, az ún. fonó- és logocentrizmus felett gyakorolt kritikáját, struktúra-, játék- és jel-elméletét. Végül Rorty anti-reprezentacionalizmusának következményeit tárgyaljuk, kitérve az ironikus individuális autonómia, a racionalista-irracionalista társadalomképek kritikája – a magán- és közszféra megkülönböztetésének elve, a képzelőerő szerepe és az ún. irodalmi kultúra felemelkedése kérdéseire.</p>	
<u>Ütemezés:</u>	
1. Bevezetés	
I. Habermas a modernitásról	
2. A modernség időtudata és szükséglete a magában megbizonyosodásra + Kitérő Benjamin történetfilozófiai nézeteire (FDM 7-15 + 16-24)	
3. Hegel modernségfogalma + Kitérő Schiller leveleire az ember esztétikai neveléséről (FDM 25-41 + 42-45)	
4. Három távlat: baloldali és jobboldali hegelianusok, Nietzsche + Kitérő a termelésparadigma elavulására (FDM 46-65 + 66-72)	
5. Egy másik kiút a szubjektumfilozófiából – a kommunikatív ész szemben a szubjektumközpontú ésszel (FDM 241-265)	

6. Egy befejezetlen projektum – a modern kor
7. A metafizika utáni gondolkodás motívumai

II. Posztmodernizmus és a felvilágosodás: ész és mítosz, szó és jel, játék és struktúra, esetlegesség és institucionalizmus

8. Horkheimer - Adorno: *A felvilágosodás dialektikája*
9. Gadamer: hermeneutika mint a felvilágosodás korrekatívuma
10. Derrida: *Grammatológia*
11. Derrida: a struktúra, a jel és a játék dekonstrukciója
12. Rorty: Posztmodern burzsoá liberalizmus
13. Rorty: Habermas és Lyotard a posztmodernitásról
14. Összefoglalás

Félévközi számonkérés módja:

2 db. félévközi prezentáció (egy-egy a két blokkból); 1 félév végi házi-dolgozat

A prezentáció: előre egyeztetett szakirodalom feldolgozása és logikus bemutatása; időtartama 15 perc. Ismertetendő: 1) a szakirodalom által megválaszolni kívánt fő kérdés; 2) a válaszkísérlet főbb lépései, ezek egymásra következésének logikája, az írás felépítésének szerkezete; 3) a válaszkísérlet fő tézisei az írás fő kérdése tekintetében; 4) a felmerülő alkérdések; 5) a válaszkísérlet tézisei az egyes alkérdések tekintetében.

Értékelése:

A prezentációk értékelése:

aláírás megtagadva: ha nem történik meg a prezentáció;
elégtelen: ha nem teljesül a fent felsorolt „ismertetendők” 1. és 2. pontja;
elégséges: ha az „ismertetendők” 1. és 2. pontja teljesül, a többi azonban nem;
közepes: ha az „ismertetendők” 1-3. pontja teljesül, a többi azonban nem;
jó: ha az „ismertetendők” 1-4. pontja teljesül, az 5. azonban nem;
jeles: ha az „ismertetendők” 1-5. pontja teljesül.

A házi-dolgozat értékelése:

aláírás megtagadva: ha a házi-esszé nem érkezik meg határidőre;
elégtelen: a dolgozat a választott téma tekintetében irreleváns tézist ismertet;
elégséges: a dolgozat a választott téma tekintetében releváns tézist ismertet;
közepes: a dolgozat a választott téma tekintetében releváns tézist ismertet, az állítást kellő értelmezhetőségben fejti ki;
jó: a dolgozat két szakirodalmat feldolgozva (hivatkozásokkal) ismertet a választott téma tekintetében valamely releváns tézist, az állítást kellő értelmezhetőségben fejti ki;
jeles: a dolgozat két szakirodalmat feldolgozva (hivatkozásokkal) ismertet a választott téma tekintetében valamely releváns tézist, az állítást kellő értelmezhetőségben fejti ki, s azt érvekkel, példákkal, gondolatmenet-rekonstrukcióval támasztja alá.

A gyakorlati jegy a két prezentáció (30-30%-os súllyal számítva) és a házi dolgozat (40%-os súllyal számítva) érdemjegyeiből összeálló jegy. Ha ezek bármelyike elégtelen, a gyakorlati jegy is elégtelen.

Kötelező irodalom:

Derrida, Jacques: *Grammatológia*, Szombathely: Életünk Szerk. / Párizs: Magyar Műhely, 1991, 29-46.

- : „A struktúra, a jel és a játék az embertudományok diskurzusában”, In: Bókay A., Sári L., Szamosi G., Vilcsek B. (szerk.): *A posztmodern irodalomtudomány kialakulása*. Osiris, Budapest, 2002.
- Gadamer, Hans-Georg: *Igazság és módszer. Egy filozófiai hermeneutika vázlat*. Budapest, Osiris 2003². Részletek = uő.: *Wahrheit und Methode. Grundzüge einer philosophischen Hermeneutik*. Tübingen: J.C.B. Mohr (Paul Siebeck), 1960; 3. kiad. 1972.
- Habermas, Jürgen: *Filozófiai diskurzus a modernségről: tizenkét előadás*, Helikon Kiadó, 1998. = uő.: *Der philosophische Diskurs der Moderne: Zwölf Vorlesungen*, Suhrkamp, 1985 = FDM
- : „Egy befejezetlen projektum – a modern kor”. In. *A posztmodern állapot*, Budapest: Századvég-Gond, 1993, 151-178.
- : „A metafizika utáni gondolkodás motívumai”. In. *A posztmodern állapot*, Budapest: Századvég-Gond, 1993, 179-212.
- Horkheimer - Adorno: *A felvilágosodás dialektikája*, Budapest: Gondolat-Atlantisz, 1990.
- Rorty, Richard: „Posztmodern burzsoá liberalizmus”, in. *A posztmodern állapot*, Budapest: Századvég-Gond, 1993, 213-223.
- : „Habermas és Lyotard a posztmodernitásról”, in. *A posztmodern állapot*, Budapest: Századvég-Gond, 1993, 224-250.

Ajánlott irodalom:

- A francia Nietzsche-recepció*. Athenaeum. 1992. I. kötet. 3. füzet. T-Twins és Tipog. Kft.
- Bernstein, Richard: “The Constellation of Hermeneutics, Critical Theory and Deconstruction,” in. Dostal, R. (szerk.): *The Cambridge Companion to Gadamer*, Cambridge University Press, 267-282.
- Brandom, Robert (ed.): *Rorty and his Critics*. Blackwell, Malden-Oxford, 2000.
- Orbán Jolán: *Derrida írás-fordulata*. Jelenkor, Pécs, 1994.

Tantárgy neve: Ismeretelmélet Epistemology	Tantárgy Neptun kódja: BTFITL10K Tantárgyfelelős intézet: Filozófiai Intézet Tantárgyelem: K
Tárgyfelelős: dr. Ambrus Gergely, egy. docens	
Javasolt félév: páratlan év tavasz	Előfeltétel: –
Óraszám/hét: 2	Számonkérés módja: K
Kreditpont: 3	Tagozat: L
<p>Tantárgy feladata és célja: Az előadássorozat az ismeretelmélet alapvető fogalmait és néhány fontos problémáját mutatja be,. A témák: tudás és szkepticizmus; igazolás; a priori tudás; észlelés; önismeret; naturalizált ismeretelmélet.</p>	
<p>Bevezetés</p> <p>1. Szkepticizmus I. Descartes: „Első elmélkedés”, <i>Elmélkedések az első filozófiáról</i>, Budapest: Atlantisz: 1993. Putnam: „Agyak a tartályban”, in MFSZ.</p> <p>2. Szkepticizmus II. Hume: „Az érzékkel szembeni szkepszisről”, <i>Értekezés az emberi természetről</i> Moore: „A külvilág bizonyítása” In <i>A józan ész védelmében</i></p> <p>3. Szkepticizmus III Lehrer: „Szkepticizmus – miért ne?”, in Forrai. Nozick: „Szkepticizmus”, in Forrai.</p> <p>4. A tudás jellemzése: A Gettier-probléma és a tudás oksági elmélete Gettier: „Lehet-e a tudás igazolt hit?”, in Forrai. Goldman: „A tudás oksági elmélete”, in MFSZ</p> <p>5. Igazolás I: fundacionalizmus és koherentizmus Van Clevee: „Fundacionalizmus, episztemikus elvek és a kartézianus kör”, in Forrai. Bonjour: „Az empirikus tudás koherenciaelmélete”, in Forrai.</p> <p>6. Igazolás II: internalizmus és externalizmus Goldman: „Mikor igazolt egy hit?”, in Forrai.</p> <p>7. 1. zárthelyi dolgozat.</p> <p>8. Észlelés I. Russell: „Jelenség és valóság”, in <i>A filozófiai alapproblémái.</i> Grice: „Az észlelés oksági elmélete”, in Forrai.</p> <p>9. Észlelés II. Austin: <i>Sense and Sensibilia</i> (részletek) Strawson: „Az észlelés tárgyai”, in Forrai.</p> <p>10. A priori tudás Ayer: „Az a priori”, in Forrai. Putnam: „Analicitás és aprioritás Quine és Wittgenstein után”, in Forrai.</p> <p>11. Önismeret: a privilegizált hozzáférés problémája Ryle: „Önismeret”, <i>A szellem fogalma</i>, VI. fej.</p>	

Davidson: „Knowing One’s Own Mind”.
Burge: „Individualism and Self-Knowledge”.

12. Naturalizált ismeretelmélet

Quine: „Naturalizált ismeretelmélet”, in Forrai-Szegedi.

[Kornblith: „Túl a fundacionalizmuson és a koherenciaelméleten”](#), in Forrai-Szegedi.

[Putnam: „Miért nem naturalizálható az értelem?”](#), in Forrai-Szegedi.

13. 2. zárhelyi dolgozat

Értékelése:

A két zárthelyi 30-30, a szóbeli vizsa 40 százalékkal számít a jegybe. A zh-k eredménye alapján megajánlok jegyet.

Kötelező irodalom:

Descartes, R.: *Elmélkedések az első filozófiáról*: „Első elmélkedés” (Budapest: Atlantisz, 1994).

Forrai, G. (szerk.): *Mikor igazolt egy hit?* (Budapest: Osiris, 2002).

Goldman, A. „A tudás oksági elmélete”, *Magyar Filozófiai Szemle* 39 (1995), 234-48.

Grayling, A. C. (szerk.): „Ismeretelmélet”, in *Filozófiai kalauz*. (Budapest: Akadémiai, 1997).

Quine, W. V. O.: „Naturalizált ismeretelmélet”, in Forrai, G., Szegedi, P. (szerk.):

Tudományfilozófia: szöveggyűjtemény (Budapest: Áron, 1999).

[Kornblith, H.: „Túl a fundacionalizmuson és a koherenciaelméleten”](#), in Forrai, G., Szegedi, P.

(szerk.): *Tudományfilozófia: szöveggyűjtemény* (Budapest: Áron, 1999).

[Putnam, H.: „Miért nem naturalizálható az értelem?”](#), in Forrai, G., Szegedi, P. (szerk.):

Tudományfilozófia: szöveggyűjtemény (Budapest: Áron, 1999).

Hume, D.: „Az érzékkel szembeni szkepszisről”, *Értekezés az emberi természetről*, I. IV.2.

(Budapest: Gondolat, 1976).

Moore, G. E.: „A külvilág bizonyítása”, in *A józan ész védelmében* (Budapest: Helikon, 1981).

Putnam, H.: „Agyak a tartályban”, *Magyar Filozófiai Szemle* 45 (2001/1-2), 1-22.

Russell, B.: „Jelenség és valóság”, *A filozófia alapproblémái*, 1. fejezet (Budapest: Kossuth, 1991).

Russell, B.: „Az érzéki adatok viszonya a fizikához”, in *Miszticizmus és logika* (Budapest: Helikon, 1976).

Ryle, G.: „Önismeret”, *A szellem fogalma*, VI. fej. (Budapest: Gondolat, 1974).

Ajánlott irodalom:

Forrai Gábor: *Kortárs nézetek a tudásról* (Budapest: L’Harmattan, 2014).

Tantárgy neve: Iskolai gyakorlat Methodology IV. Teaching practice	Tantárgy Neptun kódja: BTFITN13K, BTFITL13K
	Tantárgyfelelős intézet: Filozófiai Intézet
	Tantárgyelem:
Tárgyfelelős (név, beosztás): Dr. Bacsó László	
Javasolt félév: 2-4	Előfeltétel:
Óraszám/hét: 4 (60 ó/ félév)	Számonkérés módja (a/gy/k/b): gy
Kreditpont:3	Tagozat:N, L
<p>Tantárgy feladata és célja: A pedagógia folyamat szervezése. Az órákhoz felhasználható források, etikai problémák bemutatása. Tanmenetek és óratervek. Óratípusok. Az óra típusai és az etikai reflexió fejlesztésének lehetséges összefüggései. A tananyag és a tanórák szervezése. A tananyag feldolgozásának hatékony módszerei. Szemléltetési eszközök és oktatástechnológia. A számonkérés és értékelés írásbeli és szóbeli formái. Tanórán kívüli tehetséggondozás.</p> <p>A hallgató ismerje meg a korszerű pedagógiai módszereket: a frontális osztálymunkát, a kooperatív technikákat, a projekt-módszert, a differenciált csoportmunka és a vitairányítás módszerét.</p>	
<p>Tantárgy tematikus leírása: A hallgatók megismerkednek a pedagógiai, tanítási folyamat részleteivel, továbbá az érettségi követelményekkel, feladatlapokkal. Jártasságra tesznek szert a különböző pedagógiai, oktatási módszerek alkalmazásában, amelyek az etikai kompetenciák elsajátításához, az etikai reflexió tudatossá tételében szükségesek. Megismeri az iskola működéséhez szükséges dokumentumokat.</p>	
Félévközi számonkérés módja:	
Értékelése: A hallgató igazolja, hogy ismeri az etika érettségi követelményeit és járatos a különböző pedagógiai - tanítási eszközök alkalmazásában. Etikaórákat tart középiskolai korosztálynak.	
<p>Kötelező irodalom: Az emberismeret, etika érettségi vizsga általános követelményei www.om.hu</p> <ul style="list-style-type: none"> - Pethőné Nagy Csilla: Módszertani kézikönyv, Korona Kiadó, Bp., 2007. - <i>Az etikatanítás gyakorlata</i>. Szerk.: Homor Tivadar, Bp., Krónika Nova, 2003. - Homor Tivadar: <i>Hogyan tanítom az etikát?</i> Új Pedagógiai Szemle, 2002. 07. 08. - Földes Petra: <i>Tanárok az emberismeret és etika tanításáról</i>. Új Pedagógiai Szemle, 2002. 07. 08. - Berán Ferenc: <i>Az etikaoktatás kérdései</i>. Vigília, 2003/5 	
Ajánlott irodalom:	

Neptun kód:		BTFITN06K		
Az óra címe:		Oktató:	Tárgyjegyző:	
Politikai filozófia				
Az óra címe angol nyelven:			Az óra időpontja:	
Political philosophy				
Az óra tanterv szerinti felhasználhatósága:				
Filozófia tanári MA				
Az óra típusa:	Beszám. kötelezettség	Heti óraszám:	Kreditérték:	Előfeltétel:
szeminárium	gyakorlati jegy	2	3	
Az óra rövid tartalmi ismertetése:				
A tantárgy keretében klasszikus politikafilozófiai szövegeket olvasunk a következő témákról: (1) Természeti és társadalmi (politikai) állapot; (2) A társadalmi szerződés elmélete, ill. szokások szerepe a társadalom kialakulásában; (3) Szuverenitás és hatalommegosztás; (4) Polgári társadalom és politikai állam; (5) Államforma és politikai rendszer; (6) Közvetlen és képviselői demokrácia				
Az óra tematikája, vizsgakérdések stb. részletes ismertetése:				
Az óra félévi tematikáját 15 hétre bontva, a következő beosztást kapjuk: 1. Bevezető óra 2-13. A főttebbi 6 téma 2 hetenkénti elosztásban 14-15. Összefoglalás és lezárás				
Jegy szerzésének feltételei:				
Olyan aktív részvétel az órákon (diskusszió, beszámoló, dolgozat), mellyel a hallgató tanúsítja jártasságát és elmélyültségét az anyag nagyobb részében.				
Fontosabb kötelező irodalom jegyzéke:				
-Lendvai L. Ferenc – Orthmayr Imre (vál./szerk.): <i>Újkori társadalomfilozófia I-II.</i> , Miskolc: ME, 2000 (részletek a következő szerzőktől: Hobbes, Locke, Hume, Montesquieu, Rousseau, Hegel [Jogfilozófia], Tocqueville, Mill, Schmitt) -Arisztotelész: <i>Politika</i> , Budapest: Gondolat, 1969 -Machiavelli: <i>A fejedelem</i> , Budapest: Magyar Helikon, 1964 -Hamilton – Madison – Jay: <i>A föderalista</i> , Budapest: Európa, 1998 -Dewey: „Filozófia és civilizáció”, in: <i>Pragmatizmus</i> (szerk. Szabó A. Gy.), Budapest: Gondolat, 1981				
Fontosabb ajánlott irodalom jegyzéke:				
- <i>Politikai filozófiák enciklopédiája</i> , Budapest: Kossuth 1995 -Strauss – Cropsey (szerk.): <i>A politikai filozófia története I-II.</i> , Budapest: Európa 1994 *				
A főttebb megjelölt, fontosabb kötelező és ajánlott irodalmon kívül a hallgatók a kurzus során további, személyre szabott föladatokat kapnak.				